

Intervju s predsednico Natašo Pirc Musar

Barbara Eržen in Ali Žerdin ; Sobotna priloga Dela, 3. 5. 2025

S **predsednico republike Natašo Pirc Musar** smo se pogovarjali, kako bo po zadnjih zapletih nadaljevala postopke imenovanj na najvišje funkcije, o nedemokratskih težnjah doma in po svetu ter kje vidi največjo grožnjo slovenski prosperiteti.

Nataša Pirc Musar

Rojena 9. maja 1968, po izobrazbi pravnica. Karierno pot je začela kot novinarka in voditeljica osrednje informativne oddaje TV Dnevnik na nacionalni televiziji, po šestih letih pa prestopila na komercialno televizijo Pop TV.

Leta 2001 se je zaposlila kot vodja korporativnega komuniciranja v družbi Aktiva Group, nato je podobno funkcijo opravljala na vrhovnem sodišču kot direktorica Centra za izobraževanje in informiranje, dokler je leta 2004 poslanci niso izvolili za pooblaščenko za dostop do informacij javnega značaja. To funkcijo je opravljala naslednjih deset let, nato pa se je zaprisegla kot odvetnica in ustanovila svojo odvetniško pisarno. Doktorirala je na dunajski pravni fakulteti s tezo Kako najti pravo ravnovesje med varstvom osebnih podatkov in dostopom do informacij javnega značaja z uporabo testa interesa javnosti. Slabo desetletje kasneje se je odločila za vstop v politiko. Izvoljena je bila v drugem krogu – prejela je 483.812 glasov, njen protikandidat Anže Logar pa 414.029.

Po izvolitvi je obdržala lastniški delež v Info hiši in odvetniški družbi Pirc Musar & partnerji, lani pa je izstopila iz lastniškega deleža podjetja, ki je lastnik in upravljavec obnovljene vile v slogu ruske dače v ljubljanskih Gameljnah. Prevzel ga je njen soprog Aleš Musar.

Nataša Pirc Musar: Stranke si čisto nič ne zaupajo. To je grozljivo gledati.

Zdi se, da ste te dni dobesedno šteli glasove podpore kandidatom za varuhinjo človekovih pravic, ki potrebuje 60 glasov, pa tudi guvernerja Banke Slovenije, ki potrebuje 46 poslanskih glasov. Ste po zadnji košarici koalicije in opozicije res blizu tega, da dvignete roke od tokratnega sklica?

Ne. Potrudila sem bom in našla še koga. Res pa je, da bližje ko bodo volitve, težje bo. Ne samo njim, pač pa tudi meni. Tega se moramo vsi skupaj zavedati. Želela bi si, da bi varuha človekovih pravic in guvernerja Banke Slovenije dobili še pred imenovanji novih ustavnih sodnikov.

Za imenovanje guvernerja Banke Slovenije je tako kot za ustavne sodnike potrebno le soglasje koalicije. Zakaj torej tolikšne težave?

Mogoče malo trme na koalicijski strani. Na moji ne. Če govorimo sicer o Saši Jazbec, ponovno poudarjam, da nikoli ni bila kandidatka za guvernerko Banke Slovenije. Odločitev o tem, kdo bo kandidat, je namreč pristojnost predsednika republike in ne koalicije.

No, dopuščali ste tudi to ...

Zelo malo je bilo možnosti za to. Sploh po tistem, ko sem se poglobila tudi v videz neodvisnosti kandidatov za to funkcijo. Doslej sem predlagala že štiri vrhunske kandidate in upam, da bo koalicija zmoгла toliko političnega razuma, da bomo ta postopek zaključili. Treba je povedati, da tudi ni nič narobe, če traja malce dlje, da pridemo do dobrih kandidatov in ne le izvoljivih. Veste, da sem v času volilne kampanje in ves svoj mandat poudarjala – polovico ga je za menoj –, da bom iskala kandidate, ki imajo znanje, ne kandidatov, ki so vaši ali naši. To mi ni blizu in zato mi je morda tudi lažje, a težje pri iskanju konsenza, ker ne pripadam nobeni politični opciji.

Ste lahko bolj konkretni, zakaj Saša Jazbec, državna sekretarka na finančnem ministrstvu, ki si jo koalicija želi videti na funkciji guvernerke, za vas ni primerna. Nakazali ste videz neodvisnosti.

Svoje zadržke sem povedala vsem političnim strankam in to je glede njene neodvisnosti. Ko sem jih vprašala, kakšni so njihovi zadržki do Toneta Ropa, pa mi jih niso znali povedati.

Dvakrat sem se tudi sestala z gospo Jazbec na štiri oči in ji jasno predstavila svoje zadržke. Tako da sem negativno presenečena, ko berem njene izjave, da z mojimi argumenti ni bila nikoli seznanjena. To nikakor ne drži in gre za zavajanje.

Imamo tri veje oblasti, včasih govorimo tudi o monetarni, torej četrti veji oblasti. Je problem, ker kandidatka za guvernerko prihaja iz izvršilne veje?

Zagotovo, ni pa edini. Treba se je vprašati, kako in na kakšen način bo guverner Banke Slovenije lahko vodil Banko Slovenije, ki je izrazito neodvisna institucija. A kot rečeno, Saša Jazbec nikoli ni bila moja kandidatka in koaliciji sem tudi že sporočila svojo odločitev, da se o njej ne pogovarjamo več. Na mizi so oziroma bodo zdaj spet druga imena, ta del zgodbe je zame zaključen.

Javnost si želi pojasnila tudi zaradi vašega napetega odnosa s predsednikom vlade. Gre pri tej zadevi za vsebinske zadržke ali le merjenje moči – morda celo obeh?

Z moje strani zagotovo ne, a verjetno poznate začetek – en dan prej, preden smo v uradu sploh začeli pogovore s prijavljenimi na javni poziv za mesto guvernerja, je predsednik vlade v Mariboru dejal, da je čas za žensko. Od takrat naprej se je omenjalo samo eno ime ... Sama niti razgovorov še nisem opravila s kandidati, in ko sem jih, sem povedala, da so na voljo boljši kandidati. Lahko mi verjamete, da se Anton Rop ni prijavil na pamet. Pogovarjal se je s predsednikom vlade. Kako, kje in zakaj so se mnenja spremenila, ni moja stvar. A ko sem po prvem krogu pogovorov s predstavniki parlamentarnih strank štela, nisem ne pri enem ne pri drugem kandidatu preštela do 46 poslanskih glasov podpore. Odločila sem se za boljšega kandidata. Ni uspel in predsednik vlade morda zdaj pričakuje, da bom kar po vrstnem redu državnemu zboru predlagala v imenovanje kandidate, ki bi tam, kot kaže, po tekočem traku padali.

Tega ne bom počela, ker to ni korektno do strokovnjakov, ki so pripravljene dati soglasje. Da bomo predlagala kandidata v imenovanje šele, ko bom preštela do 60 za varuha oziroma 46 poslanskih glasov za guvernerja, sem mu na zadnjem srečanju tudi povedala.

Kako resne so debate med vami in vlado o spremembi imenovanj na omenjene funkcije?

Pri imenovanjih najvišjih državnih funkcionarjev sem naklonjena spremembi zakonodaje zgolj in izključno iz enega razloga – trenutna ureditev ni skladna z ustavo, kar opozarjam od prvega dne. V 107. členu je določeno, da predsednik države imenuje najvišje državne funkcionarje, kadar je to določeno z zakonom. Razen v zakonu o preprečevanju korupcije in integriteti je v ostalih zapisano, da predsednik republike predlaga kandidate v imenovanje. A med nalogami predsednika republike v ustavi ni navedene predlagalne funkcije. Politiki sem že predlagala, da to popravimo – lahko imenujejo oni vse ali pa jaz vse, a tako, kot je danes, ni v redu.

Zato se spopadam z izrazito strankokracijo, ker moram pri predlogih vzeti v zakup strankarsko kupčkanje, kar zagotovo ni v čast zrelih demokracijam, ki se zavedajo pomena sistema nadzora in ravnovesij.

Naj dodam, da ima slovenski predsednik republike najmanj pooblastil v celotni Evropi, ker je bila – kot vemo – takrat ustava pisana zaradi strahu pred nekdanjim predsednikom Milanom Kučanom. Ampak oprostite, mi smo že triintrideset let samostojni, časi se spreminjajo in v vseh državah, v katerih imajo parlamentarno demokracijo, se vidi, kako pomembno je, da je znotraj strankokracije in parlamentarne oblasti še nekdo tretji, ki je včasih jeziček na tehtnici. Pri imenovanjih je to seveda zelo pomembno.

Gre pri spremembah pooblastil predsednice oziroma predsednika republike za spremembo na ravni zakonodaje ali je potrebna sprememba ustave?

Dve možnosti sta odprti. Če želimo, da ostane tako, kot je v zakonih, bi v ustavi moralo pisati, da ima predsednik tudi predlagalno, ne le imenovalno funkcijo. Brez spremembe ustave pa bi bilo treba spremeniti zakone, kar je verjetno lažja pot, ker se za spremembo zakonov ne potrebuje dvotretjinske večine.

Želela bi si, da bi varuha človekovih pravic in guvernerja Banke Slovenije dobili še pred imenovanji novih ustavnih sodnikov.

Zagovarjate tudi tezo, da bi predsednik republike moral imeti pravico do ustavnega veta.

Po zdajšnji ureditvi je predsednik republike zgolj pismonoša med državnim zborom in uradnim listom. Gre za protokolarno funkcijo, brez kakršnegakoli razmisleka. A predsednik republike ne bi smel biti kralj ali kraljica, pač pa bi moral imeti pooblastila, skladna s sistemom nadzora in ravnovesij v parlamentarni demokraciji. Predsedniški ustavni veto je ena od stvari, za katere bi si želela, da bi jih odprli v naslednjih razpravah o ustavnih spremembah in za naslednje predsednike republike.

Torej da bi imeli možnost povprašati ustavno sodišče o ustavni skladnosti zakona, ali na zakon dati navadni veto, kar poznajo skorajda vse parlamentarne demokracije. In kje je razlika med vetom državnega sveta in vetom predsednika republike? Državni svet ga lahko da iz političnih razlogov, predsednik bi ga moral strokovno obrazložiti.

Čas za ustavne spremembe se v tem mandatu izteka. Se boste morda poskušali aktivneje vključiti, vsaj kar zadeva imenovanje rednih sodnikov? Poročevalec strokovne skupine pri ustavni komisiji Aleš Zalar pravi, da je naš sedanji sistem v očitnem neskladju z evropskimi standardi, in če bi Slovenija ustavila ta postopek, bi se nam zelo slabo pisalo v naslednjem poročilu o vladavini prava. Sam celo meni, da bo evropska komisija uporabila tudi druge vzvode.

Smo edina država v Evropski uniji, ki pelje imenovanje sodnikov skozi izrazito politično telo – torej parlament –, vsi drugi kolegi predsedniki v parlamentarnih demokracijah imajo pri sebi imenovanje sodnikov. Ta korak, da sodni svet predsedniku republike predlaga sodnike v imenovanje, bi bil nujen tudi pri nas, pa ne le zato, ker smo edini, ki negativno štrlimo iz standardov v Evropski uniji, pač pa tudi zato, da se imenovanje sodnikov umakne iz dnevne politike. Ni se zgodilo velikokrat, da so določene sodnike dobesedno mesarili v javnosti, a so jih, in takim situacijam se je treba izogniti.

Kdaj se bo to zgodilo, ne vem. Žal sem v pogovorih s političnimi strankami, ki jih imamo ob iskanju kandidatov za najvišje funkcije, ugotovila, da si stranke med seboj čisto nič ne zaupajo. To je pravzaprav grozljivo gledati. Ne zaupajo si niti stranke znotraj koalicije. Bližje ko bomo volitvam, bolj se bo kazalo to nezaupanje – tudi javno, in zato je pravzaprav težko izpeljati kakršnokoli imenovanje ali ustavne spremembe, pri katerih je potrebno sodelovanje med koalicijo in opozicijo.

Na začetku mandata, priznam, sem bila mogoče še kar malce naivna in sem mislila, da jih bo s predsedničino besedo mogoče prepričati oziroma izvesti mediacijo. Poskušala sem pri mnogih temah, a stranke marsikdaj ne morejo zbrati toliko energije in vizionarskega poguma, da bi stopile skupaj vsaj pri strateških temah.

Lahko izpostavite, kaj vas je najbolj razočaralo.

Ne gre niti zame. Poslušam ljudi in na enem od zadnjih posvetovalnih referendumov so povedali, da si želijo sprememb volilnega sistema. Glede na rezultat sem pričakovala, da se ga bodo poslanci dotaknili, pa ni šlo. Ljudje so jasno povedali, da si želijo preferenčni glas, ki ga poznamo na evropskih volitvah in se je tam pokazal za dobrega. Trenutno ljudi moti, da ne vedo, koga so na koncu izvolili, ker dajo glas listi.

Sprememba bi povečala zaupanje v politični razred. Pri tem je pomembno tudi, da mi sami s svojimi aktivnostmi ne povečujemo nezaupanja v politiko. Kako naj nam ljudje zaupajo, če si mi med sabo ne? Enako je s spoštovanjem. Če mi ne spoštujemo drugih, kako lahko pričakujemo, da bodo drugi nas? Spoštovanje do sodnega sistema na primer, ki ga z glasnim skandiranjem o krivosodju povzročajo podporniki ene stranke na ulicah, ni korak k spoštovanju treh vej oblasti ...

Da so kritike sodstva prestopile mejo sprejemljivega, so na veliki petek opozorili na vrhovnem sodišču. Nanašale so se predvsem na ravnanje SDS. Na drugi strani političnega pola ima tudi predsednik vlade težave s komisijo za preprečevanje korupcije, računsko sodišče opozarja, da so jim bila odvzeta sredstva ... Kako resna je erozija demokratičnih vrednot?

Zelo resna. Politiki bi se morali vprašati, kam to lahko pripelje. Če komu ni jasen odgovor, mi je zelo žal. Spoštovanje institucij je nujno, predvsem takrat, ko se z njihovimi odločitvami ne strinjaš. Če institucij ne spoštujemo, spodkopavamo pravno državo. To lahko vodi v samovoljo, korupcijo in zlorabo moči – kar dolgoročno škodi vsem. Nespoštovanje sodne veje oblasti gledamo že zadnjih petnajst let. Vsakič, ko nekemu kakšna sodba ni všeč, začne kričati o krivosodju. To je potem kot snežena kepa in lahko pridemo do tega, da že vsak, ki se znajde v postopku, govori o nepriznavanju sodišča.

Lahko se ne strinjaš z odločitvijo, ampak jo moraš spoštovati, zato v sodni veji oblasti poznamo instančno sojenje. Vedno je obstaja možnost pritožbe na višji ravni, kjer so sodniki z več kilometrine, in na koncu zadeva lahko pride do ustavnega sodišča. V vsej tej vmesni poti je nekorektno do sodne veje oblasti in do ljudi, da na ves glas, še preden je izdana sodba, kričijo o krivosodju, o že napisanih sodbah, in pozivajo ljudi na ulice pred sodne stavbe.

Seveda se lahko gre tudi na ulice, ko protestiraš proti oblasti, ko se zgodijo pretirane omejitve pravic, ampak ne na ta način in ne proti sodni veji oblasti, ki ne odloča o dnevnem življenju posameznikov, pač pa skrbi za pravni red in naše pravice.

Kar petim ustavnim sodnikom se bo mandat iztekel nekje do rednih državnozbornih volitev. Že veste, kako boste pristopili k temu? Upoštevanje svetovnonazorskega oziroma političnega prepričanja, predlaga nekdanji ustavni sodnik Matevž Krivic.

Pri ustavnih sodnikih je poleg strokovnosti pomembna še ena stvar znotraj stroke, in sicer da so na ustavnem sodišču pokrita vsa možna področja prava. Ne smemo si na primer privoščiti, da bi imeli le strokovnjake za kazensko pravo ali civilno pravo.

Pri izbiri bom upoštevala tri kriterije, in sicer strokovnost, spolno zastopanost – po odhodu Špelce Mežnar bosta namreč ostali le še dve sodnici –, tretji kriterij bo tudi svetovnonazorska usmerjenost. To je na ustavnem sodišču zelo pomembno, ampak ne, da bi si tam želela sodnike, ki so politično konservativni, ampak ki so pravno konservativni. To se mi zdi, da ustavno sodišče potrebuje, torej konservativno gledanje na pravo in vrhunske strokovnjake s posameznih področij.

Ali ni pravo inherentna konservativnost?

Tu se ne morem strinjati z vami. Predvsem ko govorimo o ustavnem sodišču, kjer je glavnina dela povezana s človekovimi pravicami, ki so liberalne, in tudi pri tem je včasih konservativni pogled koristen

za sprejemanje odločitev, ki pa morajo biti na koncu seveda pravno vzdržne in korektne. Pri ustavnih pravicah je pomemben tudi ta, bom rekla, svetovni nazor, ker lahko tako skozi pravo preliješ večji spekter narodove svetovnonazorske pestrosti.

Se bodo kandidati predstavili tudi javnosti?

Prakso, da so se kandidati javno predstavljali, je poskušal vpeljati nekdanji predsednik Pahor, pa mu ni vedno uspelo, da bi šli kandidati enostavno skozi. Ta presoja bo pač morala biti prepuščena meni in političnim strankam. Po navadi se imena že tako pojavijo v javnosti, ko začnemo govoriti o njih. Ne bežimo od tega, a javnih predstavitev v mojem mandatu ne bo.

Rahlo smo se že dotaknili referendumov – kakšno je vaše stališče do referenduma o dodatku k pokojninam za izjemne dosežke? Ga tudi sami vidite kot nekakšno zaupnico vladi, kot ga predstavlja SDS? Se ga boste udeležili?

Odgovorila bom samo na zadnje vprašanje. Zbrali so dovolj podpisov in referendum bo, morate pa me razumeti, da ne bi bilo korektno, da povem, kako bom glasovala. Začenja se kampanja.

Sama se bom referendumu udeležila. Od osemnajstega leta nisem manjkala niti na enih volitvah in niti na enem referendumu, to je moja državljanska dolžnost.

Naj dodam, da ima slovenski predsednik republike najmanj pooblastil v celotni Evropi, ker je bila – kot vemo – takrat ustava pisana zaradi strahu pred nekdanjim predsednikom Milanom Kučanom.

Kako razumete poziv predsednika vlade volivkam in volivcem, naj se ne udeležijo referenduma?

Tega poziva ne razumem, ker glede na to, da je pri naknadnem zakonodajnem referendumu predpisan kvorum za uspeh, zgolj neudeležba ne bo prinesla nič. To lahko, če malo karikiram, pomeni le, da bo gospod Janez Janša lahko razglasil zmago v vsakem primeru – tudi če bo kvorum prenizek, bo lahko rekel, da je proti glasovalo več volivcev kot za.

Pričakujete, da bo ta zmaga Janeza Janše, kakršnakoli že bo, stopnjevala stvari do predčasnih volitev? Te pogosto omenja.

Veste, da je v politiki veliko govoric oziroma ugibanj, a sama mislim, da predčasnih volitev ne bo. Nisem naklonjena predčasnemu končevanju mandata katerekoli vlade. Preveč prostega teka je vmes in država v teh časih potrebuje močno izvršilno vejo oblasti.

Moja predvidevanja so, da bo ta vlada zdržala do konca mandata in da predčasnih volitev ne bo.

Torej ste si že označili datum, ko boste podpisali odlok o razpisu volitev?

Seveda sem natančno prebrala, kaj mi zakonodaja dopušča, in lahko rečem, da bom to storila v rokih, ki jih zakon dopušča.

Če bodo volitve torej res redne, tako slovensko vlado kot tudi druge vlade v državah članicah čakajo pomembne odločitve, povezane z obrambnimi izdatki. Za koliko in na kakšen način jih bodo zvišale. Slovenija je pri repu, sodeč po javnomnenjskih poizvedbah, tudi javno mnenje ni naklonjeno spremembam.

Ne vem, ali je javno mnenje sploh v katerikoli državi, no, morda v državah, ki mejijo na Rusijo, izrazito naklonjeno povečanju obrambnih izdatkov, a bodimo iskreni, realnost je seveda drugačna.

Ne morem vam odgovarjati kot vrhovna poveljnica obrambnih sil Republike Slovenije, ker tudi tu nimam nobenih pristojnosti. Seveda pa lahko podam svoje mnenje. Slovenija ima vojsko in dokler jo imamo – in ne bi bilo pametno, da bi bili brez nje –, moramo zagotoviti njeno opremljenost, sicer nima smisla. Ne le v teh težkih časih, ko v naši bližini divjajo vojne, vojska je tudi vedno prva, ki pride pomagat na teren ob naravnih katastrofah.

Že dolgo velja pravilo, da se za obrambne izdatke namenja dva odstotka bruto domačega proizvoda, ki ga več vlad Republike Slovenije ni spoštovalo. Zdaj Nato čedalje glasneje opozarja na to, da so zaveze jasne, zapisane in obljubljene. Kot pravnica bom navedla, da je podpisane zaveze in obljube treba izpolniti in bi jih že davno morali.

Slovenska vojska je bila vrsto let zelo podhranjena, ni se skrbelo za modernizacijo oborožitve, še bolj pomembno pa je, da se ni skrbelo za osnovno opremo vojaka – od čevljev, uniforme do vozila, ki zagotavljajo varnost v srednji bojni bataljonski skupini, ki jo zaradi obvez znotraj Nata potrebujemo.

Tudi o tem sva se veliko pogovarjala s predsednikom vlade in strinjala sva se, da bo za obrambo treba nameniti dva odstotka bruto domačega proizvoda prej kot do leta 2030. Znotraj Nata se zdaj pogovarjajo že o treh ali štirih odstotkih, celo da bi se fiskalna pravila omehčalo za nakupe orožja.

Ste sami temu naklonjeni?

To je zelo odvisno od države do države. Kolikor vem, bi se pri nas dalo priti do dveh odstotkov brez mehčanja fiskalnega pravila. Do treh ali štirih odstotkov pa že ne bo več tako preprosto. A s predsednikom vlade se strinjava, da modernizacija Slovenske vojske ali nakupov orožja, če želite, ne sme vplivati na socialne pravice. Na to bo morala vlada zelo, zelo paziti in sama verjamem predsedniku vlade, da se delajo analize, kako in na kakšen način doseči dva odstotka BDP brez zmanjševanja socialnih pravic.

Imate občutek, da se slovenska politika zaveda resnosti situacije geopolitičnih premikov?

Še kako, tudi o tem sva govorila s predsednikom vlade na zadnjih dveh sestankih. Izjemno dobro sodelujeva na tem področju, predvsem naju pred vsako potjo v tujino zunanje ministrstvo izjemno dobro opolnomoči. Pokazali smo se kot zelo kakovostna nestalna članica varnostnega sveta Organizacije združenih narodov. Kamorkoli grem po svetu, pohvalijo našo držo, v katero iskreno verjamem, in to je, da mora biti mednarodna skupnost na strani tistih, ki delajo za mir, ne na strani tistih, ki povzročajo nasilje. To je osnova mednarodnega prava in Slovenija se je tu pokazala za državo s hrbtenico.

Nemalokrat sem v pogovorih s tujimi državniki slišala, da so pričakovali, da bo Slovenija podobno kot kakšne države pred njo pri delovanju posnemala Združene države Amerike. A zastopamo svoj pogled in zdi se mi, da smo pokazali, da je tudi geografsko majhna država lahko vpliven akter v mednarodni skupnosti. Z vsemi informacijami, ki jih dobivamo iz varnostnega sveta Organizacije združenih narodov, Nata, Evropske unije, imamo res dobro geopolitično sliko. Zavedamo se vsega, kar se dogaja v naši bližnji ali daljni okolici.

Se danes na Bližnjem vzhodu dogaja genocid?

Vse kaže na to. Vojn ne gre primerjati, vse so grozne, a zdi se, da je v Gazi pobijanje civilistov bistveno bolj načrtno in grozljivo, kot je v vojni v Ukrajini. Genocid se namreč izvaja nad civilisti.

Če pogledamo žalostne številke mrtvih civilistov v treh letih vojne v Ukrajini, je bilo enako število v Palestini doseženo v letu in pol. Velikokrat slišimo očitke, da ob tem molčimo, a v mednarodni areni ne mine teden, da se Slovenci ne bi oglasili o obeh konfliktih. Teh je trenutno 69 po svetu, da smo si na jasnem. Največ po koncu druge svetovne vojne.

Sama vidim le eno rešitev, in sicer omejitev pravice do veta stalnim članicam varnostnega sveta Organizacije združenih narodov. O tem se veliko pogovarjamo v mednarodni skupnosti in pripravljam že govor za generalno skupščino Združenih narodov, v katerem bom izpostavila, da smo danes priča

hibridni vojni sredi New Yorka, in dokler mednarodna skupnost ne bo zbrala dovolj politične moči in omejila pravice do veta, bomo obsojeni na trenutno stanje.

Vsaj nekaj osnovnih pravnih higienskih ukrepov bi bilo nujnih. Najprej, da država, ki je vpletena v konflikt, ne more odločati sama o sebi, nato pa tudi možnost ponovnega glasovanja po podanem vetu. Ena od idej je, da če bi stalna članica podala veto na neko resolucijo, da bi o njej ponovno z dvotretjinsko večino odločala generalna skupščina. Tretja ideja, o kateri se pogovarjamo, je, da uporaba pravice do veta ni dopustna, ko govorimo o množičnih vojnih zločinah ali genocidu. Takrat to hibridno bojevanje, ki smo mu priča danes, ne bi smelo biti dopustno.

Moja predvidevanja so, da bo ta vlada zdržala do konca mandata in da predčasnih volitev ne bo.

Se vam zdi, da ima kateri od teh predlogov realno možnost za uspeh?

Danes ne, ampak veste, moje osnovno vodilo v politiki je, da če molčiš, se ne bo spremenilo nič. Če poskušaš predlagati določene spremembe, obstaja vsaj možnost. V mednarodni skupnosti je o tem treba govoriti. Tudi v govoru bom omenila, da ne vem, kdaj bo to padlo na plodna tla, a me skrbi razvoj dogodkov. Kot pravnico in kot človeka, ki verjame v pravo, me v aktivnostih Združenih držav Amerike skrbi tudi njihovo rušenje ugleda in pomena mednarodnega kazenskega sodišča, sodišča, ki so ga sami pomagali graditi. Uvajanje sankcij proti sodnikom tega sodišča je sila neodgovorno početje.

Je stanje demokracije danes v Združenih državah Amerike na preizkušnji?

Zelo resni. Vsaka država si sama določa, kako in na kakšen način bo politično organizirana in kako bo delovala v mednarodni skupnosti. A to, da Združene države Amerike ne plačujejo članarine Organizaciji združenih narodov, da je bil eden prvih korakov predsednika Trumpa, da je odstopil od pariškega sporazuma, izstopil iz Svetovne zdravstvene organizacije, da uvaja sankcije proti mednarodnemu kazenskemu sodišču ... To vpliva na ves svet in takšna dejanja imajo posnemovalce, tako kot jih imajo tisti, ki začenjajo vojne. V ozadju stoji še kdo, ki bo rekel – kot sem prej rekla za krivosodje –, če lahko on, pa se mu ni nič zgodilo, lahko tudi jaz.

Torej menite, da bi Trumpova ravnanja lahko okrepila somišljenike? Analitiki dopuščajo tudi možnost, da bi delovala kot svarilo.

Upam, da bo to drugo. Da se bodo ljudje zamislili o posledicah in se vprašali, v kakšen svet drvimo in kakšen svet pravzaprav hočemo. Ta, v katerega drvimo, ni lep. Tisti, ki rušijo trenutno ureditev, ne ponujajo nečesa novega, ampak jim ustreza kaos, če se pogovarjamo o mednarodnem redu. Seveda so možne spremembe, a se je o teh treba dogovoriti in se tega držati.

Tuji mediji vas radi predstavljajo kot nekdanjo odvetnico ameriške prve dame Melanie Trump. Nekdanji predsednik vlade Miro Cerar je za Delo razkril, da je z njeno pomočjo do ameriškega predsednika Donalda Trumpa dostavil tudi zanj pomembno vsebino. Počnete tudi sami kaj takega? Ste v stikih?

Naj to ostane med nama. A verjetno ste videli, da sem lahko kmalu po izvolitvi govorila s predsednikom Donaldom Trumpom. Kdo je v ozadju pomagal, niti ni pomembno ... A imela sva zanimiv pogovor. Sloveniji so vrata odprta in zadovoljna sem, da lahko tudi na takšen način spregovorimo med seboj.

Tudi ob takšnih kritikah, ki ste jih izrekli?

Tudi predsedniku Trumpu sem dejala, da ima na drugi strani pravnico in da morda gledam na vse skupaj skozi drugačno prizmo kot on, a poskušajva se razumeti, in imela sva prijeten pogovor.

Približujemo se osemdeseti obletnici konca druge svetovne vojne. Kakšno sporočilo prinaša?

Izrekati stavek, da se ne sme več nikoli ponoviti v času, ko se dejansko dogaja, zveni kot puhlica ... Žal se iz zgodovine nismo ničesar naučili. A zame ima osemdeset let od konca druge svetovne vojne vseeno simbolni pomen, tudi nekaj korakov nam je uspelo narediti naprej. Ne smemo pozabiti na to pomembno zgodovinsko obdobje, na borke in borce, ki so nam v tistih težkih časih izborili svobodo, ki nam je omogočila, da smo desetletja kasneje končno zaživel v samostojni državi Sloveniji. Kljub številnim poskusom zamegljevanja in celo spreminjanja dejstev ne smemo pozabiti, kdo je takrat stal na pravi strani zgodovine, kdo se je uprl napadalcem in kdo ne. Če hočemo kot narod in država napredovati, se moramo pogumno soočiti tako z zmagami kot z nedopustnimi dejanji, ki so se zgodila, saj časa nazaj žal ne moremo zavrteti. Lahko pa poskusimo sprejeti preteklost, si oprostiti, kreniti naprej in predvsem ustvarjati pravičnejšo prihodnost.

Veliko se na terenu pogovarjam z ljudmi in lahko rečem, da je sprava po osemdesetih letih intimna zadeva posameznika. V politiki sicer ne, ker se teme izkoriščajo za politični boj. Mislim, da se vsi zavedamo zločina, ki je bil storjen po drugi svetovni vojni. To je treba priznati in tudi zveza borcev je.

Na začetku mandata sem obljubila, da bom poskušala doseči konsenz v politiki, da bi dostojno pokopali vse tiste, ki so jih po vojni izvensodno ubili. Ni šlo s konsenzom, ampak z večino, ko govorimo o prestavitvi posmrtnih ostankov povojnih pobitih iz garaže v Kočevju v za to primerno kostnico v Škofji Loki. A tu sem podprla ministra za obrambo, saj gre za bistveno bolj primeren prostor, pri čemer bi rada poudarila, da gre le za začasno lokacijo. Treba bo najti prostor za centralno kostnico in zdi se mi prav, da bi to lokacijo našli soglasno.

V zakonu o povojnih grobiščih smo jasno zapisali, da je centralna kostnica na Teharjah. To se je nato dalo na stran iz enega samega razloga, ker naj bi bilo tam degradirano zemljišče zaradi odpadkov iz Cinkarne Celje. A jaz sem se v zadnjih tednih in mesecih, ko preučujem zadeve, dokopala do podatka, da to mesto, kjer naj bi stala spomenik in kostnica, ni degradirano zemljišče. To sem obrambnemu ministru tudi povedala. Naj pogleda, ker če je že enkrat odločitev za to lokacijo bila sprejeta, jo dajmo izvesti ... To je sicer tema, ki je pred volitvami ne bom več odpirala. Obljubila sem, da kar smo naredili do aprila letos, smo, nato bom to temo ponovno odprla z novo vlado v novem sklicu parlamenta.

Obletnica tudi kaže, koliko nam pomenita svoboda in samostojnost. To se mi zdijo tista pozitivna sporočila narodnoosvobodilne borbe. Osmega maja bom za vse še žive partizane pripravila sprejem v predsedniški palači, državna proslava bo 9. maja in moje sporočilo bo, da nam je ta vojna prinesla svobodo, kar moramo znati ceniti. Moja želja je, da bi se zato osredotočili na našo prihodnost. Pogrešam vizionarsko politiko, kar hlepim po tem, da bi v politiki izoblikovali strategije, kako priti od točke A do točke B. A prej moramo seveda vedeti, kaj sploh je točka B.

V zakonu o povojnih grobiščih smo jasno zapisali, da je centralna kostnica na Teharjah.

Vidite tu največjo grožnjo slovenski prosperiteti?

Da, ta notranja neenotnost in nezaupanje, umanjkanje strateških pogledov ali vizionarskih politikov, če želite. Vsak stopi na funkcijo z voljo in energijo, moč pa marsikoga zavede stran od obljub, ki jih je dal, mu zamegli pogled na potrebe države, ljudi in se bolj ukvarja s svojimi ali strankarskimi interesi. Sapa nam, po moji oceni, prehitro poide, ko pridemo na oblast, predvsem pa vse vlade, prav nobena ni izjema, praktično vse, kar storijo prejšnje vlade, označijo za zanič in po prihodu na oblast začnejo znova. V pripravo strateških reform, ki se praviloma, če želimo, da so kakovostne, ne končajo v mandatu ene vlade, je treba vključiti opozicijo. Samo tako bomo dobili rešitve, ki bodo zdržale na dolgi rok. Smo tega sposobni? Kaže, da ne.

Ste sami že sprejeli odločitev, ali boste znova kandidirali?

Ne, ne še, za to imam še dve leti.